
А. К. Соколова.

ВОДНИЙ ОБ'ЄКТ – природно або штучно створений елемент довкілля, в якому зосереджуються води та який у встановленому порядку віднесено до таких об'єктів.

Усі В. о. на території України є її водним фондом, до якого належать води поверхневі, води підземні і джерела, внутр. мор. води й тер. море. Поверхневі, підземні й мор. води становлять склад природ. ланок водного кругообігу.

У ВКУ закріплено особл. прав. становище цих природ. об'єктів на території держави як нац. надбання всього народу. Особл. їх прав. становище – це поєднання таких специфічних характеристик вод, як: а) частини навколишнього природ. середовища, екосистеми; б) важливого природ. об'єкта; в) об'єкта права власності та ін. прав, який є виключною власністю Укр. народу й може надаватися лише в користування; г) об'єкта нерухомості, про що йдеться у відповідних нормах ЦКУ.

Увага суб'єктів правотворчості стосовно прав. охорони вод (В. о.) пояснюється певними обставинами і кліматичними особливостями, обмеженими запасами вод, високим рівнем їх забруднення й засмічення, нагальною

потребою охорони водних біоресурсів і середовища, в якому вони знаходяться, екон. інтересами держави у зв'язку з роботою транспорту, підприємств енергетики, забезпеченням прав індивідів, які ведуть традиційний спосіб життя, збереженням рекреаційних можливостей користування різними В. о. та ін.

У теорії водного права й у водному зак-ві традиційно розрізняють поняття «вода» і «води». Вода – це окис водню, стійка хім. сполука водню з киснем, що є найпростішою у звичайних умовах. Водами вважається сукупність фіз.-геогр. В. о. на відповідній території, поверхневих і підземних вод. На відміну від поняття «води», поняття «вода» становить вилучену з навколишнього природ. середовища речовину, що не перебуває у В. о. Вода може знаходитись у резервуарах, будь-яких ін. ємностях, водопровідних трубах, розлита у пляшки та ін. Потрапляючи з водойми до водопроводів, резервуарів та ін. ємностей, вона перетворюється на звичайну товарно-матеріальну цінність.

Як правило, не охороняються правом води, що знаходяться у тканинах живих істот або в атмосфері.

Відносини з приводу води, що знаходиться у природ. середовищі, й не зосереджені у В. о., не належать до предмета регламентації водного зак-ва. Йдеться про воду у складі атмосф. повітря у вигляді пари, льодових кристалів тощо. Вона не може бути відокремлена, індивідуалізована й унаслідок цієї обставини не є об'єктом права користування.

Не належить до В. о. і вода, що знаходиться в ін. природ. об'єктах – ґрунтах, рослинності, тваринах, атмосфері.

Вона є важливим елементом якісного стану ін. природ. об'єктів і не може служити самостійним об'єктом правовідносин.

У ст. 3 ВКУ наведено конкретний перелік В. о.: поверхневі води – природ. водойми (озера), водотоки (річки, струмки), штучні водойми (водосховища, ставки) й канали, ін. В. о., підземні води і джерела, внутр. мор. води й тер. море. У свою чергу, річки, як В. о., поділяються на великі, середні й малі (ст. 79 ВКУ).

У В. о., під якими розуміють сформовані природою або створені штучно елементи довкілля, зосереджуються поверхневі, підземні й мор. води.

Названі В. о. поділяються на об'єкти загальнодерж. і місц. значення (ст. 5 ВКУ). До перших відносять: внутр. мор. води й тер. море; підземні води, які є джерелами централізованого водопостачання; поверхневі води – озера, водосховища, річки й канали, що розташовані й експлуатуються на території більш як однієї області, а також їх притоки всіх порядків; водні об'єкти в межах територій ПЗФ загальнодерж. значення, а також віднесені до категорії лікувальних. До других належать: поверхневі води, які знаходяться й використовуються в межах однієї області й не віднесені до В. о. загальнодерж. значення; підземні води, які не можуть бути джерелом централізованого водопостачання. Цей поділ зумовлює специфіку їх прав. регулювання, охорони й експлуатації.

Усі В. о. за своїми природ. характеристиками диференціюються на поверхневі й підземні, на штучні й природ. З огляду на держ.-прав. статус вони поділяються на внутр. і тер., причому,

перші знаходяться в межах держ. кордонів, другі – це прибережні мор. води завширшки 12 мор. миль від лінії найбільшого відпливу (як на материку, так і на островах, що належать Україні) або від прямих вихідних ліній, що з'єднують відповідні точки.

Лит.: Ерофеев Б. В. Советское водное и горное право. М., 1981; Дубовик О. Л., Кремер Л., Люббе-Вольфф Г. Экологическое право. М., 2005; Власюк С. М. Правове забезпечення запобігання шкідливої дії вод: автореф. дис. ... канд. юрид. н.: 12.00.06. Х., 2011; Крассов О. И. Экологическое право. М., 2013.

А. К. Соколова.